

I Rawls ens va servir uns gintònics a la discotecaⁱ

Per Sergi Morales ([@sergimorales](#))

Sabeu aquelles nits per les quals no dones ni dos duros i que acaben esdevenint entranyables?

El Prat de Llobregat. Quatre de la matinada i ja tanca el darrer bar de la ciutat. Per tal de fer fora la gent, regalen entrades per entrar gratuïtament a l'única discoteca de la ciutat. Malgrat voler marxar cap a casa, un grup d'energúmens als quals anomeno amics em van incitar a seguir-los a la discoteca. Jo, pobre de mi, em vaig deixar portar.

Un cop arribats al local, ens vam adonar que pràcticament no hi havia ningú. Tanmateix, la rauxa no minvava, i ja em vaig adonar que la cosa se n'anava de mare quan un dels meus amics va convidar tot el grup a gintònics pagant amb targeta de crèdit (nota mental: no paguis mai en una discoteca amb targeta de crèdit, si aquest moment arriba és possible que te n'acabis penedint). Una estona més tard, un altre molt bon amic meu, combinat en mà, va començar a discutir amb mi sobre un d'aquells temes que només poden sorgir quan tens un gintònic a la mà dins d'un local sorollós: és la llibertat allò que fonamenta la justícia? O ho és, en canvi, la igualtat? Ja us ho podeu imaginar: dos païos, a altes hores de la matinada, parlant sobre un tema com aquest a crits dins d'una discoteca. I quin interès té això, us preguntareu. A nivell personal, simplement intentar respondre les qüestions que van sorgir durant el debat i que eren francament difícils de resoldre en aquelles circumstàncies. A nivell col·lectiu, us ho deixo decidir a vosaltres al final de l'article.

Comencem pel principi. Imaginem que vas a la barra de l'esmentat local pratenc i demanes uns gintònics per a tu i els teus amics i que el cambrer que t'atén et respon: "em sap greu, però només queda una garrafa de ginebra". Sou vuit persones, així que el primer que enraoneu és que amb una garrafa n'hi haurà més que suficient per a tothom. Tanmateix, el cambrer et respon que no ha de ser així necessàriament. En realitat, ell no sap quina quantitat hi ha a la garrafa. Només sap que, de mitjana, un terç de cada copa hauria de contenir ginebra per fer un bon gintònic, però no sap si n'hi haurà per a tothom. Atesa aquesta circumstància, us demana que tots vuit decidiu com us repartireu la ginebra amb antelació, per tal que no hi hagi baralles posteriors en cas que no s'arribi a un terç de cadascuna de les vuit copes (per descomptat,

demana que tothom pagui per avançat: no vol que les futures baralles sobre com ens distribuïrem la beguda afectin la seva butxaca). Què heu de fer, doncs?

Una primera resposta podria ser: repartim-ho de tal manera que maximitzem el benestar de tothom. És a dir, calculem la felicitat de cadascú en relació a la consumició del gintònic, sumem-ho i sabrem com repartir-ho. Per exemple, aquells als que clarament la consumició del combinat els farà estar molt més feliços en comparació amb la resta haurien de ser els primers de ser servits. Així, ordenem les vuit persones de manera que servim a aquell que serà més feliç el primer i al que ho serà menys l'últim. Intuïtivament, aquesta proposta podria semblar interessant, però tindria dos problemes. El primer és de factibilitat: com calculem la felicitat que ens aporta a cadascú la consumició del combinat d'una manera objectiva? La segona és de tipus moral: és possible que els darrers en ser servits es quedin sense res, cosa que podria comportar una injustícia. Però, per què seria una injustícia? Per a un utilitarista (és a dir, aquells que defensarien la proposta esmentada), no hi hauria cap injustícia. L'única mesura de la moral és assolir la màxima felicitat agregada. En canvi, algú podria dir que hi ha quelcom d'injust en el fet que tothom hagi pagat per un combinat però alguns en beguin i d'altres no.

Retrat de John Rawls.

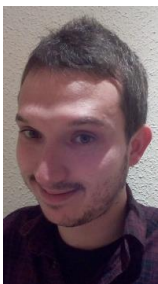
Arribats a aquest punt de la discussió, apareix en escena un segon cambrer que vol intentar ajudar-vos. Es fa anomenar John (Rawls de cognom) i fanfarroneja dient que va publicar un llibre fa uns quants anys ja (1971!) en el qual procurava donar resposta a la pregunta “què és la justícia?”ⁱⁱ. Doncs bé, aquest tal John us suggereix que la justícia serveix fonamentalment per distribuir d'una manera justa els beneficis i costos de viure en societat (en el nostre cas, distribuir la ginebra). I quina és aquesta manera justa? Primer de tot, ell exposa les següents premisses: (1) tots heu pagat ja una part igual del cost de la beguda; (2) no sabeu quanta n'hi haurà i, per tant, a quant tocarà per cap. És a dir, la posició en què estareu cadascú de vosaltres al final de la distribució és incerta (per exemple, en cas que decidiu d'omplir 1/3 de got fins que s'acabi i després repartir-los aleatòriament pot implicar que algú es quedi sense res. I no sabeu qui és aquest algú); (3) tots volem una part justa del total (és a dir, tots cerquem d'una manera racional el nostre interès individual); i (4) tots som raonables, és a dir, tots cerquem el nostre bé (com diu 3), però alhora entenem que els altres també tenen dret a fer-ho i els respectem. Això ens porta a una conclusió fonamental: per tal de poder exercir la nostra llibertat (en definitiva, beure'ns la part que ens vingui de gust del que ens toqui de gintònic), necessitem tenir en igual consideració els interessos de tothom. És a dir, la igualtat és la premissa fonamental del model. Sense aquesta igualtat de consideració i oportunitat, la injustícia estaria servida. Això

mateix defensava un important teòric de la justícia, Ronald Dworkin (1931-2013)ⁱⁱⁱ, en uns quants dels seus textos. Hi defensava (encertadament, crec jo), que qualsevol teoria de la justícia que vulgui ser plausible ha de tenir com a valor fonamental (o últim) la igualtat. Això no vol dir necessàriament que tothom hagi de percebre, per exemple, el mateix salari. És una idea més abstracta que defensa que tothom mereix ser tractat de la mateixa manera i amb el mateix respecte^{iv}. En termes més pràctics: tothom que faci la mateixa feina, les mateixes hores i amb resultats similars hauria de percebre el mateix benefici.

Sabent tot això, quins principis de justícia heu d'establir per repartir la beguda? Ateses les circumstàncies, tot sembla indicar que el millor principi de repartiment (pel tal cambrer Rawls) en seria un d'igualitari. És a dir, decidir que a tothom se li repartirà el màxim possible de la quantitat existent. Això implica veure quanta quantitat hi ha i repartir la mateixa quantitat per tothom fins acabar la garrafa. Per al tal cambrer Rawls, aquest mètode de repartiment permet la justícia perquè és imparcial. Perquè no tracta injustament ningú. És precisament la millor manera de garantir que cadascú pugui exercir la seva llibertat un cop feta la repartició. En realitat la teoria d'en John es força més completa, i més que un tracte exactament igualitari en totes les circumstàncies, ell defensa una distribució "maxi-min", és a dir, que maximitzi els beneficis d'aquells que puguin estar pitjor després de la distribució (en el nostre cas, que maximitzi el mínim de ginebra entre els vuit bevedors; precisament la solució adoptada). Això implica que no tota desigualtat és injusta. Per exemple, si després de la distribució igualitària un dels vuit decidís que, finalment, no li ve de gust beure més i li regalés la seva part a alguns dels altres, no podríem considerar això una injustícia (encara que alguns beurien més gintònic que d'altres). Simplement succeeix que les preferències han canviat i que cadascú pot fer l'ús que cregui d'allò que s'ha distribuït justament.

Òbviament, com en tota reflexió filosòfica, aquesta darrera resposta no és tancada. Existeixen diversos principis de justícia i en aquest article només he ofert dues propostes: l'utilitarista i la liberal-igualitària (John Rawls). Fins i tot dins de cadascuna de les dues existeixen interpretacions diverses. A més a més, n'existeixen més. Per exemple, el corrent llibertari (*libertarian*^v en anglès) és un dels més rellevants i defensa que la propietat sobre un mateix i el fruit del propi treball fan injust que les institucions obliguin les persones a distribuir part del que han produït. Aplicat al nostre cas, podria aparèixer en Robert Nozick (propietari del local i filòsof de capçalera del liberalisme llibertari^{vi}) i dir que la garrafa de ginebra és de la seva propietat, i que ell la pot distribuir com cregui convenient. Per tant, tan just seria que la repartís a parts iguals entre els 8 clients com que ho donés tot a un sol d'ells. Pels llibertaris allò central és la llibertat de poder fer amb un mateix i el que poseim el que vulguem. En aquest sentit, i com he dit, la resposta a la pregunta "què és la justícia" i "què la fonamenta" no té una sola resposta. Per a Rawls queda clar que el fonament últim és la igualtat, i que només a partir d'aquesta es poden construir societats amb persones lliures. La igualtat és la premissa, per a ell. Però no tothom (per exemple, el cas d'en Nozick) ho creu així.

A tall de conclusió, cal dir que tot l'exemple exposat és d'una simplicitat tal que es fa difícil no tenir-hi moltes rèpliques. No obstant això, tota aquesta explicació no és sinó un intent (espero que encertat) d'exposar d'una manera planera la teoria de la justícia del filòsof polític John Rawls (1921-2002). En qualsevol cas, absteniu-vos de parlar-ne en discoteques i similars si no voleu esguerrar una nit que podria haver estat meravellosa. No feu com jo, vaja.

SERGI MORALES GÁLVEZ

El Prat de Llobregat, 1988. Llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració (2010) i MA en Filosofia Política (2013) per la Universitat Pompeu Fabra. Actualment és Investigador Doctoral en Filosofia Política a la KU Leuven (Bèlgica). Ha col·laborat com a articulista al mitjà digital Catalunya Plural (eldiario.es), publicat un article acadèmic a la revista *Eines* i un capítol al volum col·lectiu *Federalismo, autonomía y soberanía en el debate territorial español. El caso catalán* (conjuntament amb Ivan Serrano).

ⁱ Vull agrair sincerament els comentaris de l'Elvira Riera i el Nicolás Brando durant la redacció del text. Gràcies pels vostres consells i recomanacions. Tota responsabilitat sobre el contingut és, per descomptat, només meva.

ⁱⁱ Rawls, John (2010 [1971]). *Una Teoria de la Justícia*. Girona: Papers amb Accent. Traducció al català de Joan Vergés i Oriol Farrés.

ⁱⁱⁱ Dworkin, Ronald (1985). *A Matter of Principle*. Cambridge (Mass.) and London: Harvard University Press.

^{iv} Kymlicka, Will (2002). *Contemporary Political Philosophy. An Introduction* (Second Edition). Oxford: Oxford University Press.

^v No confondre amb la corrent anarquista-llibertària, vinculada tradicionalment a l'esquerra. En aquest cas m'estic referint al 'liberalisme llibertari'.

^{vi} Nozick, Robert (1974). *Anarchy, State and Utopia*. New York: Basic Books.